

неясна човештина. Подобно превръщане сочи и Яворов. Неговият герой Данаил от пиесата „Когато гръм удари — как ехото заглъхва“ пише на баща си: „Ти, татко, си един своеобразен хуманист, но ако беше в Париж, щеше да бъдеш голям социалист“ (к. м.).

На тогавашната наша интелигенция, произлязла от дребно-собственическите слоеве на народа, пропадащи и обеднели, особено допадат подобни хуманно-демократични идеи, подобен социализъм. Идеалистически настроена, още не освободена от влиянието на предосвободенската епоха с нейните революционни стремежи, интелигентната младеж, за да може да служи на своя народ, влиза в социалистическата партия. Това широко навлизане следователно се обяснява с особените стопански и политически условия на дребнособственическа България. Народното обедняване и политическата реакция извикват съчувствието на интелигентите и ги нареждат между най-смелите борци за свобода на народа. Поради това социалистическото движение в 1891 г. е „чисто интелигентско. С изключение на отделни единици от дребни собственици, бакали, занаятчии и работници в организиращите се тук-таме „социалистически дружини“, в социалистическото движение влизаха все интелигенция — учители, адвокати, студенти и ученици“.

Разбира се, освен изтъкнатите обществено-политически причини, тук има значение и руската литература, под чието непрекъснато влияние са нашите интелигенти и особено писателите. Естествено, заедно с цялата тая интелигенция социалистическото движение привлича и мнозина български писатели. Голяма част от ония, които станаха после видни представители на българската литература, започват своята поетическа дейност като социалисти и сътрудничат активно в социалистическите списания през 90-те години на м. в. Под въздействието на българския живот и под влияние на руската литература, нашата литература по онова време придобива в значителна степен народнишки характер. На страниците на „Ден“, „Дело“, „Ново време“ и други социалистически периодични издания се срещат имената на значителна (а може би и по-голямата) част от младите тогава български писатели. Някои от тях показваха само съчувствие към народното дело, а други се проявиха като дейни общественици и в писателското си дело се свързаха по-тясно със социалистическото движение.

Така Цанко Бакалов-Церковски е бил не само член на социал-демократическата партия, но по едно време и неин представител в парламента. Написал е много стихове със социален характер; в 1891 г. в сп. „Ден“ излиза популярното му стихотворение „Молебен с явна социалистическа тенденция. Антон Страшимиров печата не само разкази с народнически характер, които събира после в книгата си „Смях и сълзи“ (1897), но и статии на обществено-политически теми. В кн. III, г. IV (1895) на сп. „Ден“ например е поместена неговата статия „Тъмното царство и грядущето сияние“, подписана с псевдонима му Мирйо. Тук той говори като убеден привърженик на социалдемократическата партия и излага своето мнение как да се води „нашата социалистическа пропаганда“